Zelta Ausma

Dzeks Londons

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

ZELTA AUSMA
DŽEKS LONDONS
KOPOTI RAKSTI 5.SĒJUMS
APKAUNOTAIS
sastādījusi Tamara Zālīte
NO ANGĻU VALODAS TULKOJUSI ANNA BAUGA, ILGA MELNBARDE un OJĀRS SARMA MĀKSLINIEKS ĀDOLFS LIELAIS
Tulkojums latviešu valodā, «Liesma», 1975

- Džeks Londons
  - ○

Džeks Londons
Zelta Ausma

Lons Makfeins bija mazliet saīdzis par to, ka pazaudējis tabakmaku, citādi viņš būtu man pastāstījis kaut ko par būdiņu pie Pārsteiguma ezera, iekams mēs bijām līdz turienei nokļuvuši. Augu dienu, nepārtraukti nomainīdami viens otru, mēs bijām gājuši pa priekšu nartām, lai iemītu sniegā taku suņiem. Sniega nomīdīšana ir smags darbs, un tas neatraisa cilvēkam mēli, tomēr pēcpusdienā, kad apstājāmies, lai uzvārītu kafiju, Lons Makfeins varēja atelsties un šo to pastāstīt man. Taču viņš to nedarīja. Pārsteiguma ezers? Man tā bija Pārsteiguma būdiņa. Līdz šim es par to neko nebiju dzirdējis. Jāatzīstas, biju mazliet noguris. Visu laiku gaidīju, kad Lons apstāsies un ierīkos nometni, bet biju par lepnu, lai ierosinātu atpūsties vai apjautātos, ko viņš nolēmis darīt, kaut gan viņš strādāja pie manis un es maksāju viņam pieklājīgu algu, lai viņš vadītu manus suņus un izpildītu manas pavēles. Es laikam biju mazliet saīdzis. Viņš neko neteica, un es nolēmu neko nevaicāt, pat ja vajadzētu iet visu nakti.

Mēs uzdūrāmies būdiņai negaidot. Nedēļu pavadījuši ceļā, mēs nebijām sastapuši nevienu dzīvu dvēseli, un es spriedu, ka arī nākamajā nedēļā mums ir maz izredžu kādu sastapt. Un pēkšņi man pašā deguna galā kā no zemes izauga būdiņa, kuras logā dega nespodra uguns un no skursteņa mutuļiem vēlās dūmi.

— Kāpēc jūs man neteicāt… — es iesāku, bet Lons mani pārtrauca, nomurmināmdams:

— Pārsteiguma ezers… Tas atrodas pusjūdzi no šejienes aiz nelielas upītes. Tas nav nekas vairāk kā dīķis.

— Jā, bet šī būda … Kas tajā dzīvo?

— Kāda sieviete, — skanēja atbilde.

Tajā pašā brīdī Lons pieklauvēja pie durvīm un sievietes balss aicināja viņu iekšā.

— Vai Deivu pēdējā laikā neesat saticis? — viņa jautāja.

— Nē, — Lons nevērīgi atteica. — Es biju citā pusē, aiz Sērklas. Deivs aizgāja uz augšu, uz Dausonu, vai ne?

Sieviete pamāja ar galvu, un Lons sāka izjūgt suņus, bet es atsēju vaļā nartas un ienesu būdā mantas. Būda bija viena vienīga liela istaba, un sieviete tajā acīmredzot dzīvoja viena. Viņa norādīja uz plīti, kur jau vārījās ūdens, un Lons ķērās pie vakariņu gatavošanas, bet es pa to laiku atsēju zivju nastu un pabaroju suņus. Gaidīju, ka Lons iepazīstinās mani ar saimnieci, un jutos aizkaitināts, ka viņš to nedara, — viņi acīmredzot bija veci draugi.

— Jūs esat Lons Makfeins, vai ne? — es izdzirdu sievieti

jautājam. — Es jūs atceros. Pēdējo reizi es jūs laikam redzēju uz kuģa. Es atceros …

Šķita, ka sieviete pēkšņi zaudējusi valodu, it kā gara ;icīm būtu ieraudzījusi kādu šaušalīgu skatu. Man par brīnumu, viņas vārdi un izturēšanās uztrauca Lonu. Viņa sejā atspoguļojās izmisums, bet balss skanēja sirsnīgi un maigi.

— Pēdējo reizi mēs tikāmies Dausonā, kad tika svinēta karalienes jubileja, dzimšanas diena vai kas tamlīdzīgs. Atceraties? Upē kanoe sacensības, bet uz galvenās ielas — skriešanās sacensības ar šķēršļiem.

Šausmas no sievietes acīm izgaisa, un viņa it kā saplaka.

— Kā tad, ka atceros, — viņa teica. — Un jūs uzvarējāt vienā braucienā ar kanoe.

— Kā Deivam iet pēdējā laikā? Droši vien atkal uzgājis labu dzīslu? — Lons bez jebkāda sakara jautāja.

Viņa pasmaidīja un pamāja ar galvu, bet tad, pamanījusi, ka esmu atsējis guļammaisu, norādīja uz istabas kaktu, kur varu to izklāt. Ievēroju, ka viņas pašas lāva ir ierīkota otrā kaktā.

— Kad izdzirdēju rejam suņus, nodomāju, ka atbraucis Deivs, — viņa sacīja.

Viņa vairs neteica neko, tikai skatījās, kā Lons gatavo vakariņas, un it kā ieklausījās, vai uz ceļa neievaukšķē- sies suņi. Es izstiepos uz segām, smēķēju un gaidīju. Te bija kaut kāds noslēpums: to es noskārtu, bet vairāk neko nevarēju saprast. Kāda velna pēc Lons nebija devis man nekādu mājienu, pirms mēs te ieradāmies? Sievietei nemanot, es aplūkoju viņu, un, jo ilgāk skatījos, jo grūtāk bija novērst acis. Tā bija apbrīnojami, es pat teiktu, pārdabiski skaista seja, kurā jautās neparasts iekšējs starojums vai izteiksme, vai kaut kas tāds, «kas nav nedz jūrā, nedz uz zemes sastopams». Izbailes un šausmas bija galīgi izzudušas, un tagad šī seja bija rāma un skaista, ja ar vardu «rāms» var raksturot to netveramo un pārdabisko, kas nav nosaucams ne par mirdzumu, ne par spožumu, ne par kaut kādu izteiksmi.

Pēkšņi viņa it kā atskārta, ka arī es atrodos šajā telpā.

— Vai jūs esat redzējis Deivu pēdējā laikā? — viņa man jautāja.

Man jau bija uz mēles jautājums: «Kas tas Deivs tāds ir?» — kad Lons, ierāvis degunā no čurkstošā speķa kāpjošos dūmus, nokāsējās. Var jau gadīties, ka vainīgi bija dūmi, taču es šo kremšķi uztvēru kā mājienu, un jautājums palika neizteikts.

— Nē, neesmu redzējis, — es atbildēju. — Es šajā pusē esmu pirmo reizi…

— Vai tiešām jūs neesat dzirdējis par Deivu? — sieviete mani pārtrauca. — Par Lielo Deivu Volšu?

— Redzat, — es kā atvainodamies teicu, — es šajā pusē esmu pirmo reizi. Lielākoties esmu dzīvojis Lejas Laukos, tuvāk Nomai._

— Pastāstiet viņam par Deivu, — viņa uzrunāja Lonu.

Likās, ka šis ierosinājums Lonu sanikno, taču viņš sāka

stāstīt ar tādu pašu sirsnīgu un maigu intonāciju, kādu biju ievērojis jau iepriekš. Tā šķita man pārlieku sirsnīga un maiga, un tas mani kaitināja.

— O, Deivs ir lielisks cilvēks, — teica Lons. — Viņš ir vīrietis no galvas līdz kājām, un bez zābakiem viņš ir sešas pēdas un četras collas garš. Viņa vārds ir tikpat drošs kā viņa parādzīme. Melo tas, kas apgalvo, ka Deivs ir melis, un šim cilvēkam būs darīšana ar mani, ja vien no viņa kaut kas būs palicis pāri pēc tam, kad ar viņu būs izrēķinājies pats Deivs. Tas tik ir vīrs! Jā, tādus šodien var pameklēt. Viņš nokniedēja pelēko lāci ar trīsdesmit astotā kalibra rotaļu šauteni. Lācis viņu gan drusku saskrāpēja, bet Deivs zināja, ko dara. Viņš ielīda alā, lai dabūtu rokā to lāci. Nebaidās ne no kā. Ar naudu neskopojas, bet, ja pie dvēseles nebūs ne graša, atdos jums pēdējo kreklu, pēdējo sērkociņu. Vai tad viņš trijās nedēļās nenolaida Pārsteiguma ezeru un nepaņēma no tā deviņdesmit tūkstošus, ko?

Sieviete pietvīka un fepni pamāja ar galvu. Viņa ar dziļu interesi uzklausīja katru Lona vārdu.

— Un man jāsaka, — Lons turpināja, — ka esmu gaužām apbēdināts, nesastopot te šodien Deivu.

Viņš uzlika vakariņas uz egļu dēļu galda viena gala, un mēs sākām ēst. Izdzirdusi suņu rejas, sieviete piegāja pie durvīm, pavēra tās un klausījās.

— Kur ir Deivs Volšs? — es klusi pajautāju.

— Miris, — Lons atbildēja. — Varbūt ellē. Es nezinu. Turiet muti!

— Bet jūs nupat teicāt, ka cerējāt šodien viņu te sastapt, — es neatlaidos.

— Turiet taču reiz muti! — tikpat klusi atcirta Lons.

Sieviete bija aizvērusi durvis un nāca atpakaļ, bet es

sēdēju un prātoju par to, ka cilvēks, kas nupat lika man turēt muti, saņem no manis divsimt piecdesmit dolāru lielu mēnešalgu un uzturu.

Kamēr Lons mazgāja traukus, es smēķēju un vēroju sievieti. Viņa likās vēl skaistāka, lai gan šis skaistums bija neparasts, pārdabisks. Kad piecas minūtes, acu ne- nolaizdams, biju skatījies uz viņu, es saņēmos, lai atgrieztos reālajā pasaulē un paraudzītos uz Lonu Makfeinu. Tas man deva iespēju neapstrīdami apzināties, ka arī šī sieviete ir reāla būtne. Sākumā es viņu biju uzskatījis par Deiva Volša sievu, bet, ja jau Deivs Volšs, kā teica Lons, ir miris, tad viņa varēja but vienīgi ša cilvēka atraitne.

Mēs agri aizgājām gulēt, jo rīt bija gaidāma grūta diena. Līdzko Lons palfda man blakus zem segām, es iedrošinājos uzdot viņam jautājumu:

— Vai šī sieviete ir vājprātīga?

— Tāda kā mēnessērdzīga, — viņš atbildēja.

Un, pirms es paguvu noformulēt nākamo jautājumu, Lons Makfeins — varu to apzvērēt — jau gulēja. Viņš vienmēr tā aizmiga: kā palien zem segas, tā acis ciet un gatavs ir, tikai viegli dvašas garaiņi ceļas gaisā. Lons nekad nekrāca.

Otrā rītā mēs ātri ieturējām brokastis, pabarojām suņus, piekrāvām nartas un laidāmies ceļā. Mēs pateicām sievietei ardievas, un viņa, stāvēdama durvīs, nolūkojās, kā mēs aizbraucam. Es paņēmu sev līdzi šā pārdabiskā daiļuma sapņu tēlu; tas it kā iespiedās man acīs, un man vajadzēja tikai nolaist plakstiņus, lai es to atkal ieraudzītu. Pārsteiguma ezers atradās tālu no parastajiem ceļiem, tāpēc taka šeit nebija iestaigāta un mēs ar Lonu pārmaiņus mīdījām ar lielajām, pītajām slēpēm pūkaino sniegu, lai suņi varētu tikt uz priekšu. «Bet jūs taču teicāt, ka cerējāt sastapt Deivu Volšu būdā,» man uz mēles daudzreiz bija jautājums. Tomēr paturēju to pie sevis. Nolēmu pagaidīt, līdz apstāsimies, lai ieturētu pusdienas. Bet, kad pusdienlaiks bija klāt, mēs turpinājām ceļu, jo, kā paskaidroja Lons, pie Tīlī upes satekas ar kādu citu upīti esot aļņu mednieku nometne un līdz turienei mēs varot nokļūt pirms tumsas iestāšanās. Taču no tā nekas neiznāca, jo mūsu vedējsuns Braits lauza lāpstiņu un, veselu stundu noņēmušies ar nabadziņu, bijām spiesti to nošaut. Pēc tam, braucot pāri baļķu sastrēgumam, uz aizsalušās Tīlī apgāzās nartas — un mums vajadzēja apstāties un salabot slieci. Es pagatavoju vakariņas un pabaroju suņus, bet Lons tikmēr nodarbojās ar labošanu; pēc tam mēs kopā devāmies sagādāt naktij ledu un malku. To paveikuši, mēs uzmaucām mokasīnus uz spieķiem, lai žūst pie ugunskura, apsēdamies uz segām un aizsmēķējām.

— Jūs viņu nepazināt? — Lons negaidot iejautājās.

Es papurināju galvu.

— Vai ievērojat viņas matu un acu krāsu, viņas augumu? No tā jau arī cēlies viņas vārds. Viņa bija kā zeltaina saullēkta pirmā siltā blāzma. Viņu iesauca par Zelta Ausmu. Vai tiešām jūs nekad neesat dzirdējis par viņu?

Kā pa miglu atcerējos dzirdējis viņas vārdu, taču tas man neko neizteica.

— Zelta Ausma … — es atkārtoju. — Izklausās pēc dejotājas vārda.

Lons papurināja galvu.

— Nē, viņa bija kārtīga sieviete, vismaz šajā ziņā, kaut gan izdarīja šausmīgu grēku.

— Bet kāpēc jūs visu laiku runājat par šo sievieti pagātnē, it kā viņa būtu mirusi?

— Tāpēc, ka viņas dvēseli klāj tumsa, kas ir tāda pati kā nāves

tumsa. Tā Zelta Ausma, kuru pazinu es, kuru pazina Dausona, bet vēl agrāk — Četrdesmitā Jūdze, ir mirusi. Tā nerunīgā, vājprātīgā būtne, kuru mēs redzējām vakar, nav Zelta Ausma.

— Bet Deivs? — es jautāju.

— Viņš uzcēla šo būdu, — Lons atbildēja. — Viņš uzcēla to viņai… un sev. Viņš ir miris. Viņa to gaida. Viņa pa pusei tic, ka Deivs nav miris. Bet kurš tad var izprast traka cilvēka untumus? Varbūt viņa ir pilnīgi pārliecināta, ka Deivs nav miris. Lai nu kā, bet viņa to gaida būdā, kuru viņš pats uzcirtis. Kas cels augšā miroņus? Un kas traucēs dzīvo, kurš īstenībā ir miris? Vismaz es tas nebūšu, un tāpēc es izlikos, ka biju cerējis sastapt Deivu Volšu vakar vakarā. Lieku galvu ķīlā, ka es būtu pārsteigts vairāk nekā viņa, ja tiešām būtu sastapis Deivu.

— Nekā nesaprotu, — es teicu. — Izstāstiet man visu no paša sākuma, kā baltajam cilvēkam pieklājas!

Un Lons sāka stāstīt:

— Reiz dzīvoja vecs francūzis Viktors Sovē, viņš bija dzimis Francijas dienvidos. Zelta drudža dienās viņš atbrauca uz Kaliforniju. Viņš bija viens no pionieriem. Zeltu viņš neatrada, toties sāka ražot zeltu pudelēs, īsāk sakot, kļuva par vīnkopi un vīndari. Viņš sekoja zelta meklētājiem. Tā viņš jau pašā sākumā tika pāri Čilkutam un lejup pa Jukonu devās uz Aļasku ilgi pirms Karmaka atklājuma. To zemes gabalu, kur atrodas vecais ciemats Desmitā Jūdze, atklāja Sovē. Viņš atveda pirmo pastu uz Arktiksitiju. Viņš iežogoja ar mietiņiem akmeņogļu raktuves Porkjupainā pirms gadiem divpadsmit. Viņš atklāja Loftusa atradni Nipenuka zemē. Jāatzīst, ka Viktors Sovē bija krietns katolis,, kas dzīvē mīlēja divas lietas — vīnu un sievietes! Viņš mīlēja visādus vīnus, turpretī sievieti — vienu vienīgo, un tā bija Marī Sovē māte.

Sajā brīdī es skaļi nopūtos, nevilšus iedomādamies, ka maksāju šim cilvēkam divsimt piecdesmit dolāru mēnesī.

— Kas tad nu? — Lons apjautājās.

— Kas? — es neapmierināts atvaicāju. — Es domāju, ka jūs man pastāstīsiet par Zelta Ausmu. Man nav vajadzīga jūsu vecā franču plītnieka biogrāfija.

Lons rāmi aizdedzināja pīpi, dziļi ievilka dūmus un tad nolika pīpi sāņus.

— Bet jūs taču lūdzāt, lai stāstu no paša sākuma, — viņš teica.

— Jā, — es apstiprināju, — no paša sākuma,

— Bet stāsts par Zelta Ausmu tieši sākas ar veco franču plītnieku, tāpēc ka viņš bija Marī Sovē tēvs, bet

Marī Šovē bija Zelta Ausma. Ko vēl jūs gribat? Viktoram Šovē nekad nav lāgā vedies. Viņš šā un tā kūlās pa dzīvi un audzināja Marī, kas atgādināja vienīgo sievieti, kuru viņš bija mīlējis. Viņš ļoti rūpējās par meiteni. Viņš nosauca to mīlināmā vārdā — par Zelta Ausmu.

Zelta Ausmas strauts tā nosaukts par godu viņai, Zelta Ausmas ciemats arī. Vecais bija nepārspējams jaunu ciematu vietu meklētājs, tikai viņš pats tajos nekad neapmetās.

Bet tagad sakiet godīgi, — Lons turpināja, kā parasti negaidot mainīdams toni, — jūs viņu redzējāt, ko jūs domājat par viņu … par viņas ārieni, es gribēju teikt. Kāda viņa ir no jūsu skaistuma izjūtas viedokļa?

— Viņa ir ārkārtīgi skaista, — es sacīju. — Savu mūžu neko tamlīdzīgu neesmu redzējis. Lai gan vakar vakarā uzskatīju viņu par prātā jukušu, es nespēju novērst no viņas skatienu. Tā nebija ziņkāre. Tā bija apbrīna, absolūta apbrīna, tik neparasts ir viņas skaistums.

— Kamēr šīs sievietes apziņa nebija aptumšojusies, viņa bija vēl skaistāka, — klusi teica Lons. — Viņa no visas tiesas bija Zelta Ausma. Viņa visiem vīriešiem iekvēlināja sirdis un sagrozīja galvu. Viņa tikko atceras, ka es reiz uzvarējis kanoe sacensībās Dausonā — es, kurš savā laikā viņu mīlēju un kuram arī viņa atzinās mīlestībā. Viņas skaistums' savaldzināja visus vīriešus. Parīds ābolu droši vien būtu piešķīris viņai, un nekāds Trojas karš nebūtu izcēlies, bet viņa piedevām būtu atraidījusi Parīdu. Bet tagad šī sieviete dzīvo tumsā. Viņa, kas mūždien svaidījās, tagad ir uzticīga — uzticīga ēnai, cilvēkam, kura nāvi viņa neapjēdz.

Lūk, kā tas viss notika. Atceraties, ko es vakar vakarā stāstīju par Deivu Volšu, par Lielo Deivu Volšu? Viņš bija tāds, kādu es viņu aprakstīju, un vēl daudz, daudz labāks. Viņš ieradās šajā zemē astoņdesmito gadu beigās, jums viņš ir pionieris. Toreiz viņam bija divdesmit gadu. Viņš bija dūšīgs kā jauns vērsēns. Divdesmit piecu gadu vecumā viņš spēja pacelt no zemes trīspadsmit piecdesmitmārciņu miltu maisus. Sākumā katru reizi gada beigās bads viņu padzina no šejienes. Tolaik šī bija neapdzīvota zeme. Ne upju tvaikoņu, ne pārtikas, nekā, vienīgi laši un trušu pēdas. Bet pēc tam, kad bads trīs reizes bija aiztrencis Deivu prom, viņš pateica, ka nu viņam pietiekot, un palika uz nākamo gadu. Viņš iztika no gaļas vien, ja palaimējās medībās. Tajā ziemā Deivs apēda vienpadsmit suņus un tomēr palika. Viņš palika arī nākamo ziemu un vēl vienu ziemu. Tā viņš arī palika te uz visiem laikiem. Viņš bija vesels kā vērsis. Strādāja tā, ka visstiprākie vīrieši šajā zemē neturēja viņam līdzi. Viņš varēja panest smagāku nastu nekā jebkurš Cilkutas indiānis, viņš prata rīkoties ar airiem labāk nekā jebkurš stiķu cilts indiānis, viņš varēja cauru dienu soļot ar slapjām kājām, kad termometrs rādīja piecdesmit grādu zem nulles, un tas, es jums teikšu, liecināja kaut ko par viņa izturību. Jūs apsaldēsiet kājas divdesmit piecu grādu salā, ja saslapināsiet tās un nepārausiet.

Deivam Volšam spēka bija kā vērsim. Un ar visu to viņš bija maigs un labsirdīgs cilvēks. Kurš katrs varēja viņu piešmaukt, pēdējais

zaļknābis nometnē varēja izvilkt viņam pēdējo dolāru. «Tas mani neapbēdina,» Deivs pasmiedamies atteica, kad viņam pārmeta mīkstsirdību. «Tādēļ es naktīs augšā nemostos.» Tikai neiedomājieties, ka viņš bija cilvēks bez mugurkaula. Atcerieties, kā viņš gāja pēc lāča ar rotaļu šauteni! Kad nonāca līdz kautiņam, Deivs nebija atturams. Kad viņš bija iejaucies kautiņā, viņš nebija novaldāms. Pret vājiem viņš bija maigs un labs, turpretī stiprajam vajadzēja griezt viņam ceļu. Deivs bija vīrietis, kuru mīlēja vīrieši, un tā ir visaugstākā uzslava.

Deivs nepiedalījās lielajā skrējienā uz,,Dausonu, kad Karmaks uzdūrās Bonanzas dzīslai. Deivs pats tolaik strādāja pie Mamona strauta. Viņš atrada zeltu pie Ma- mona strauta. Tajā ziemā, viņš izskaloja zeltu par astoņdesmit četriem tūkstošiem un nodalīja ar mietiņiem zemes gabalu, kas solīja nākamajā ziemā ienest pārsimt tūkstošu. Kad pienāca vasara un zeme atkusa, Deivs devās augšup pa Jukonu uz Dausonu, lai apskatītu Karmaka zemes gabalu. Tur viņš arī ieraudzīja Zelta Ausmu. Es atceros to nakti. Es to nekad neaizmirsīšu. Tas notika pilnīgi negaidot, un briesmīgi ir iedomāties, ka tāds spēkonis top nevarīgs kā bērns, tiklīdz uz viņu mīlīgi paskatās tāds trausls, blonds sieviešu kārtas radījums kā Zelta Ausma. Tas notika viņas tētiņa — vecā Viktora Sovē būdā. Kāds draugs bija paņēmis Deivu līdzi aprunāties par ciematu vietām pie Mamona strauta. Taču viņš runāja maz un nesaprotami. Es jums saku, Zelta Ausmas izskats vien sajauca Deivam prātus. Pēc Deiva aiziešanas vecais Viktors Sovē apgalvoja, ka ciemiņš bijis piedzēries. Un viņš tiešām bija piedzēries. Bet stiprais dzēriens, kas viņu bija apskurbinājis, bija Zelta Ausma.

Tas izšķīra visu, šis pirmais skatiens, ko Deivs uzmeta viņai. Pēc nedējas viņš nebrauca lejup pa Jukonu, kā bija nodomājis. Viņa palika mēnesi, divus mēnešus, visu vasaru. Bet mēs, kas bijām cietuši no viņas burvības, minējām, kas tur galu galā iznāks. Mēs nešaubījāmies, ka Zelta Ausma beidzot ir atradusi savu kungu. Un kāpēc gan ne? Par Deivu Volšu stāstīja brīnuma lietas. Viņš bija Mamona strauta karalis, viņš bija atklājis Mamona strautā zelta smiltis, viņš bija vecā kaluma zelt- racis, viens no pionieriem šajā zemē. Vīrieši noraudzījās Deivam pakaj, kad viņš gāja garām, un bijīgi čukstēja: «Tur aiziet Deivs Volšs.» Un kāpēc gan ne? Viņš bija sešas pēdas garš, ar gaišiem, sprogainiem matiem līdz pleciem, un viņš bija varens tēvainis, gaišmatains tēvainis, kuram tikko palicis trīsdesmit viens gads.

Zelta Ausma mīlēja Deivu un dejoja ar viņu visās vasaras ballēs, bet, kad gāja uz rudens pusi, kļuva zināms par viņu saderināšanos. Pienāca rudens, Deivam vajadzēja atgriezties pie Mamona strauta, lai turpinātu ziemas darbus, bet Zelta Ausma negribēja steigties ar precēšanos. Deivs uzticēja darbus pie Mamona strauta Das- kijam Bērnsam, bet pats palika Dausonā. Taču tam bija maz jēgas. Viņa vēl gribēja kādu laiku padzīvot savā valā un nolēma atlikt precēšanos līdz

nākamajam gadam. Un tā Deivs Volšs viens kopā ar saviem suņiem pa pirmo ledu devās lejup pa Jukonu, pārliecināts, ka kāzas notiks, kad viņš nākamajā gadā atgriezīsies ar pirmo tvaikoni.

Deivs bija pastāvīgs kā Polārzvaigzne, bet viņa šau- delīga kā magnētiskā adata dzelzs rūdas kravas tuvumā. Cik viņa bija untumaina un vējīga, tik Deivs nelokāms un uzticīgs, un, lūk, Deivs, kas ticēja visiem, sāka šaubīties par viņu. Varbūt tā bija greizsirdība, varbūt viņš kaut ko nojauta, bet Deivu biedēja šīs sievietes nepastāvība. Deivs baiļojās, ka viņa nesaglabās tam uzticību līdz nākamajam gadam, baiļojās uzticēties viņai un bija gluži kā bez prāta. Šo to es vēlāk dabūju zināt no paša Viktora Šovē, un, salicis visas ziņas kopā, es nospriedu, ka pirms tam, kad Deivs ar suņiem devās uz ziemeļiem, kaut kas ir atgadījies. Stāvēdams blakām Zelta Ausmai, Deivs pavēstīja vecajam francūzim, ka viņi ir solījušies viens otram. Vecais Viktors stāstīja, ka tas bijis satriecošs

skats, acis Deivam liesmojušas. Viņš sacījis, ka tikai nāve spēšot viņus šķirt, un vecajam Viktoram sevišķi iespiedies atmiņā, ka Deivs ar savu lielo ķepu sagrābis viņa meitu aiz pleca un bezmaz vai saspiedis, teikdams: «Pat pēc nāves tu būsi mana, un es uzcelšos no kapa, lai nāktu pēc tevis.» Vecais Viktors skaidri atcerējās vārdus: «Pat pēc nāves tu būsi mana, un es uzcelšos no kapa, lai nāktu pēc tevis.» Vēlāk viņš man pastāstīja, ka Zelta Ausma bijusi ne pa jokam iztrūkusies un ka viņš pēc tam pavedis Deivu sāņus un pateicis, ka tādā veidā lai nedomājot iekarot Zelta Ausmu un, ja gribot viņu noturēt, lai izdabājot viņai un esot laipnīgāks.

Nemaz nešaubos, ka Zelta Ausma bija iztrūkusies. Viņa apgājās ar vīriešiem cietsirdīgi, un tomēr vīrieši izturējās pret viņu kā pret maigu, pieglaudīgu būtni, kam nekādā ziņā nedrīkst darīt pāri. Viņa nezināja, kas ir skarbums, kamēr Deivs Volšs, šis sešas pēdas garais tēvainis, nebija sagrābis viņu ar savu ķepu un apzvērējis, ka viņa piederēs tam līdz pašai nāvei un pat ilgāk. Bet toziem Dausonā uzturējās kāds muzikants, viens no tiem makaronu rijējiem ar saldeno itāliešu tenoru, un Zelta Ausma ieķērās viņā. Varbūt viņa tikai iedomājās, ka ir iemīlējusies, to es nezinu. Reizēm man šķiet, ka viņa patiešām mīlēja Deivu Volšu. Varbūt tāpēc, ka Deivs bija pārbiedējis viņu, paziņodams, ka viņa pieder viņam līdz pašai nāvei un ka viņš uzcelsies no kapa, lai atnāktu pēc viņas, tomēr galu galā Zelta Ausma parādīja savu labvēlību itāliešu muzikantam. Tie visi ir minējumi, bet ir pietiekami daudz faktu. Viņš' bija nevis itālietis, bet krievu grāfs, tas bija droši, un nekāds profesionāls pianists vai kas tamlīdzīgs viņš arī nebija. Viņš spēlēja vijoli un klavieres un dziedāja, dziedāja labi, taču tikai par prieku pats sev un tiem, kuriem dziedāja. Turklāt viņam bija nauda, bet te nu man jāpiebilst, ka nauda Zelta Ausmai mūždien bija vienaldzīga. Vējīga viņa bija, taču maziska gan ne.

Bet klausieties tālāk. Viņa bija saderināta ar Deivu, un Deivam vajadzēja atbraukt ar pirmo kuģi, lai apprecētos ar viņu. Tas bija deviņdesmit astotā gada vasarā, un pirmo kuģi gaidīja jūnija vidū. Bet Zelta Ausma baidījās saraut saites ar Deivu un pēc tam skatīties viņam acis. Un tad viņa kaut ko uz ātru roku izdomāja. Krievu muzikants, grāfs, bija viņai paklausīgs vergs. To izdomāja viņa, es zinu. Vēlāk man visu izstāstīja vecais Viktors. Grāfs, izpildot viņas rīkojumu, paņēma biļetes uz pirmo tvaikoni, kas gāja uz leju pa upi. Tā bija «Zelta raķete». Tajā pašā kuģī iekāpa arī Zelta Ausma. Un es arī. Es devos uz Sērklsitiju un biju galīgi izsists no sliedēm, ieraugot uz tvaikoņa Zelta Ausmu. Pasažieru sarakstā es viņas vārdu neredzēju. Viņa visu laiku laimīga un jautra bija kopā ar grāfu, un es ievēroju, ka pasažieru sarakstā grāfs atzīmēts kopā ar sievu. Tur bija minēts kajītes numurs un tā tālāk. Tad man pirmo reizi kļuva zināms, ka viņš ir precējies, tikai sievas es gan nemanīju … ja par tādu neuzskatīja Zelta Ausmu. Es nodomāju, ka viņi varbūt apprecējušies pirms došanās ceļojumā. Redzat, Dausonā par viņiem klīda visādas baumas un ļaudis pat derēja, ka grāfs izgriezīs Deivam pogas.

Aprunājos ar kuģa ekonomu. Viņš zināja tikpat daudz, cik es, un vispār nebija neko dzirdējis par Zelta Ausmu, turklāt bija noskrējies līdz nāvei. Jūs zināt, kas ir Jukonas tvaikonis, bet nevarat ne iedomāties, kāda bija «Zelta raķete», kad tā tūkstoš astoņsimt deviņdesmit astotā gada jūnijā izgāja no Dausonas. Tā bija gatavais strops. Tā kā tas bija pirmais brauciens, tad kuģis veda visus, kas bija saslimuši ar skorbutu, un citus sirdzējus. Bez tam kuģis veda Klondaikas zelta smiltis un tīrradņus pāris miljonu vērtībā, nerunājot nemaz par pasažieriem, ar kuriem bija pieblīvētas kajītes, par klāja pasažieru varzu un neskaitāmiem indiāņiem ar viņu sievām un suņiem. Tilpnes bija līdz malām pilnas ar precēm un bagāžu. Bagāžas kalni slējās arī uz apakšējā klāja, un katrā piestātnē šie kalni kļuva lielāki. Es redzēju, kā pie Tīlī sēkļa uz tvaikoņa uznes kasti, un nopratu, kam tā paredzēta, lai gan es vismazāk varēju iedomāties, kāds pārsteigums tajā slēpjas. Kasti uzcēla pašā bagāžas kaudzes augšā uz apakšējā klāja un pat nenostiprināja, kā pienākas. Kapteiņa palīgs gribēja to piesiet vēlāk, taču aizmirsa. Man toreiz likās tāds kā pazīstams lielais eskimosu suns, kas uzrausās uz kaudzes un nogūlās blakām kastei. Tad mēs satikām «Glendeilu», kas gāja augšup uz Dausonu. Kad tas ar pūtienu sveicināja mūs, man ienāca prātā Deivs, kas ar šo tvaikoni steidzas uz Dausonu pie savas Zelta Ausmas. Es pagriezos un ieraudzīju Zelta Ausmu stāvam pie treliņiem. Acis viņai mirdzēja, taču viņa izskatījās drusku nobijusies, redzot to otru tvaikoni, un viņa piekļāvās grāfam, kā aizstāvību meklēdama. Viņai nevajadzēja tik cieši spiesties klāt grāfam, bet man nevajadzēja būt tik pārliecinātam, ka Deivs Volšs, ieradies Dausonā, jutīsies vīlies. Deivs

Volšs nemaz nebija uz «Glendeila». Toreiz es nezināju daudz ko, bet drīz dabūju zināt, piemēram, to, ka viņi abi vēl nav precējušies. Tomēr pēc pusstundas sākās gatavošanās kāzām. Galvenajā kajītē gulēja slimnieki, un visa «Zelta raķete» bija pilna līdz pēdējai iespējai, tāpēc piemērotāko vietu šai ceremonijai atrada apakšējā klāja priekšgalā, spraugā starp treliņiem un kāpnēm pie paša bagāžas kalna, kuru vainagoja lielā kaste un tai blakām guļošais suns. Ar kuģi brauca arī kāds misionārs, kas devās uz Iglsitiju, bet, tā kā īglsitija bija nākamā piestātne, tad viņiem vajadzēja pasteigties. Tātad, lūk, ko viņi bija izdomājuši — salaulāties uz kuģa.

Taču es aizsteidzos priekšā notikumiem. Deivs Volšs nebija uz «Glendeila» tā iemesla dēļ, ka viņš atradās uz «Zelta raķetes». Tas notika tā. Aizkavējies Dausonā Zelta Ausmas dēļ, viņš pa ledu devās lejup uz Mamona strautu. Tur viņš redzēja, ka Daskijs Bērnss tiek galā ar savu darbu tik labi, ka viņam, Deivam, nav ko nīkt atradnē. Tad viņš piekrāva nartas ar pārtiku, iejūdza suņus, paņēma līdzi kādu indiāni un devās uz Pārsteiguma ezeru. Viņu mūždien bija saistījušas šīs vietas. Jūs varbūt nezināt, ka strautā nebija ne tik, cik melns aiz naga, bet toreiz domāja, ka tam ir spoža nākotne, un Deivs nolēma uzcirst tur būdu s.ev un Zelta Ausmai. Tā ir tā pati būda, kurā mēs pārnākšņojām. Pabeidzis darbu, viņš kopā ar indiāni laida uz Tīlī sateku aļņu medībās.

Un, lūk, kas notika. Uznāca pamatīgs sals. Dzīvsudrabs termometrā noslīdēja līdz četrdesmit, tad līdz piecdesmit un, visbeidzot, līdz sešdesmit grādiem zem nulles. Man palicis prātā šis sals — es toreiz biju Četrdesmitajā Jūdzē, — pat dienu atceros. Vienpadsmitos no rīta spirta termometrs sabiedrības «N. A. T. un T.» veikalā rādīja septiņdesmit piecus grādus zem nulles. Tajā rītā Deivs Volšs ar savu nolādēto indiāni medīja alni netālu no Tīlī satekas. To es vēlāk uzzināju no indiāņa — mēs kopā ceļojam pa ledu līdz Daijai. Tajā rītā indiāņa kungs ielūza ledū un kļuva slapjš līdz jostas vietai. Viņš, protams, momentā sāka stingt. īstenībā tūlīt vajadzēja kurināt uguni. Taču Deivs Volšs bija cietpauris. Līdz nometnei, kur jau dega ugunskurs, bija atlikusi tikai pusjūdze. Kāda vajadzība kurināt jaunu? Deivs uzvēla indiāņa kungu sev uz muguras un skrēja ar viņu pusjūdzi, bet termometrs rādīja septiņdesmit piecus grādus zem nulles. Jūs zināt, ko tas nozīmē. Pašnāvību. Citādi to nevar nosaukt. Tas indiāņu smerdelis svēra vairāk nekā divsimt mārciņas, un Deivs skrēja ar viņu pusjūdzi. Skaidrs, ka viņš apaukstēja sev plaušas. Droši vien tās pavisam sagālēja. Tas bija muļķīgs joks. Lai nu kā, vairākas nedēļas nosir- guļojis, Deivs Volšs aizgāja pie tēviem.

Indiānis bija neziņā, ko lai iesāk ar līķi. Parastu cilvēku viņš būtu apracis, un cauri. Bet viņš zināja, ka Deivs Volšs ir svarīga persona, naudīgs vīrs, kas balto cilvēku vidū iemantojis lielu cieņu. Viņš jau

bija redzējis, kā ratos cauri visai zemei ved citus nomirušus baltos cilvēkus, it kā viņi būtu diez ko vērti. Tā nu viņš nolēma vest Deiva līķi uz Četrdesmito Jūdzi, kur bija Deiva galvenā apmešanās vieta. Jūs zināt, kā te sasalst velēna. Tā nu indiānis apklāja Deivu ar pēdu biezu Zemes kārtu, īsāk izsakoties, nolika viņu uz ledus. Deivs varēja palikt tur tūkstoš gadu un nepārvērsties ne par mata tiesu. Saprotiet, gluži kā ledus skapī. Pēc tam indiānis atnesa no būdas pie Pārsteiguma ezera zāģi un sazāģēja dēlus. Gaidīdams atkusni, viņš gāja medībās un sagatavoja desmittūkstoš mārciņu aļņa gaļas. Arī to viņš nolika uz ledus. Sākās atkusnis. Tīlī izgāja ledus. Indiānis sasēja plostu, sakrāva uz tā gaļu, lielo kasti ar Deiva līķi un Deiva suņu aizjūgu un laida uz leju pa Tīlī.

Plosts iesprūda baļķu sastrēgumā un palika tur divas dienas. Laiks bija traki karsts, un indiāņa kungs tikko nepazaudēja savu aļņa gaļu, tā ka, nonācis līdz Tīlī sēklim, viņš aprēķināja, ka ar tvaikoni nonāks Četrdesmitajā Jūdzē ātrāk nekā ar savu plostu. Viņš pārnesa visu mantību uz tvaikoņa, un, lūk, kā iznāca: uz «Zelta raķetes» apakšējā klāja Zelta Ausma gatavojas salaulāties, bet Deivs Volšs savā lielajā kastē sniedz viņai paēnu. Vēl vienu lietu es aizmirsu jums pastāstīt. Nav nekāds brīnums, ka eskimosu suns, kas uzkāpa uz kuģa pie Tīlī sēkļa, šķita man pazīstams. Tas bija Pīlāts, Deiva Volša vedējsuns un mīlulis, turklāt vēl varens kauslis. Viņš gulēja blakām kastei.

Zelta Ausma ieraudzīja mani, pieaicināja klāt, sasveicinājās un iepazīstināja mani ar grāfu. Viņa bija skaista. Es biju ieķēries viņā tāpat kā senāk. Viņa smaidīja man un teica, ka man esot jāparakstās kā vienam no lieciniekiem. Atteikt viņai nebija iespējams. Viņa mūždien bija kā bērns, nežēlīgs bērns, kā jau visi bērni. Turklāt viņa pastāstīja, ka viņai piederot vienīgās divas šampanieša pudeles Dausonā, pareizāk sakot, tās, kas vakar vakarā esot bijušas Dausonā. Un es nepaguvu ne attapties, kad jau bija pieskaitīts pie tiem, kuriem jāiedzer uz viņas un grāfa veselību. Visi drūzmējās apkārt, tvaikoņa kapteinis, ļoti īpatnējs cilvēks, centās izspraukties priekšā, kā es spriedu, vīna dēļ. Tās bija dīvainas kāzas. Uz augšējā klāja pulcējās slimnieki, dažs ar vienu, dažs ar abām kājām kapā, stāvēja un blenza uz leju. Apkārt spiedās indiāņi — vīrieši, sievietes un bērneļi — un kur nu vēl divdesmit pieci, zobus atņirguši, vilku suņi. Misionārs lika abiem laulājamiem nostāties blakām un sāka ceremoniju. Tieši tajā brīdī uz bagāžas kaudzes saplēsās suņi — līdzās lielajai kastei guļošais Pilāts un mežonīgs balts suns, kas piederēja kādam no indiāņiem. Kautiņš nesākās uzreiz. Suņi tikai pa gabalu rūca cits uz citu, nu, jūs jau zināt, kā tas notiek, it kā izaicinādami cits citu. Troksnis gan traucēja, taču misionāra balsi sadzirdēt varēja.

Suņus aizdzīt nebija viegli, tiem varēja piekļūt tikai no kaudzes otras puses. Bet tur neviena nebija: visi, saprotiet, skatījās ceremoniju.

Un pat tad viss būtu bijis kārtībā, ja vien kapteinis nebūtu laidis suņiem ar nūju. Ar to tad arī sākās jezga. Kā jau teicu, ja kapteinis nebūtu laidis nūju, nekas nebūtu noticis.

Misionārs bija -ticis lidz tai vietai, kur viņš saka — «Slimībā un veselībā» un tad «kamēr nāve mūs šķirs». Tieši tad kapteinis laida nūju. Es pats visu redzēju. Nūja trāpīja Pilātam, un tajā brīdī baltais suns klupa tam virsū. Nūja to it kā paskubināja. Abi suņi pagrūda kasti, un tā ar vienu galu sāka slīdēt lejup. Kaste bija liela, garena, un tā lēnītēm slīdēja tikām, kamēr, atdūrusies pret klāju, palika stāvam vertikāli. Otrā pusē sadrūzmē- jušies skatītāji patapa atlēkt nost. Zelta Ausma un grāfs stāvēja ceļa pretējā pusē ar seju pret kasti, bet garīdznieks ar muguru pret to. Kaste bija nokritusi no desmit pēdu augstuma un palikusi stāvam uz gala.

Iegaumējiet, neviens no mums nezināja, ka Deivs Volšs ir miris. Mēs domājām, ka viņš atrodas uz «Glendeila», kas dodas uz Dausonu. Misionārs bija pavirzījies sāņus, tādejādi Zelta Ausma atradās tieši pretī nokritušajai kastei. Iznāca gluži kā teātrī. Neko labāku nemaz nevarētu izdomāt. Kaste atsitās pret klāju ar galu, turklāt ar īsto galu, vāks atsprāga vaļā, un, gaišajiem matiem plīvojot un saule spīdot, no kastes izgāzās segā ietītais Deivs Volšs. Viņš it kā izlēca Zelta Ausmas priekšā. Viņa nezināja, ka viņš ir miris, bet par to šaubu vairs nevarēja būt: divas dienas nogulējis pie baļķu sastrēguma, Deivs bija augšāmcēlies un atnācis pēc viņas. Iespējams, ka tā viņa arī nodomāja. Vismaz viņa sastinga, ieraugot Deivu. Viņa nejaudāja pakustēties, tikai apjukusi lūkojās, kā Deivs nāk pēc viņas. Un viņš dabūja Zelta Ausmu. Gandrīz vai izskatījās tā, it kā apskautu to, bet, vai nu tā bija vai nebija, uz klāja viņi nokrita abi reizē. Mums vajadzēja vispirms atvilkt nost Deiva Volša ķermeni, lai atbrīvotu Zelta Ausmu. Viņa bija paģībusi, bet laikam jau būtu bijis labāk, ja viņa nemaz nebūtu atguvusi samaņu, jo, nākusi pie samaņas, viņa sāka kliegt kā vājprātīga. Viņa kliedza vairākas stundas, kamēr galīgi zaudēja spēkus. Jā, viņa atveseļojās. Jūs redzējāt Zelta Ausmu vakar un zināt, ciktāl viņa ir atlabusi. Viņa neplosās, tas gan tiesa, bet viņa dzīvo tumsā. Viņa tic, ka Deivs Volšs ir dzīvs, un gaida savu mīļoto būdā, kuru viņš tai uzcēlis. No viņas nepastāvības vairs nav ne vēsts. Jau deviņus gadus viņa ir uzticīga Deivam Volšam, un rādās, ka viņa paliks tam uzticīga līdz mūža galam.

Lons Makfeins pacēla segas malu un grasījās līst gultā.

— Mēs katru gadu atvedam viņai pārtiku, — viņš piebilda, — un vispār pieskatām viņu. Kaut gan vakar viņa pirmo reizi pazina mani.

— Kas tie mēs tādi ir? — es jautāju.

— Hm… — Lons atbildēja. — Tas grāfs, vecais Viktors Sovē un es. Zināt, manuprāt, grāfs ir vienīgais, kas cietis visā šajā notikumā. Deivs Volšs tā arī palika neziņā, ka Zelta Ausma krāpusi viņu. Arī viņa

necieš. Neprāts ir žēlsirdīgs pret viņu.

Kādu minūti es gulēju zem segas un neteicu ne vārda.

— Vai grāfs joprojām dzīvo te? — es jautāju.

Par atbildi atskanēja vienmērīga, dziļa elpošana, un es sapratu, ka Lons Makfeins jau guļ.